

ζουσιν οἱ νεώτεροι φυσιολόγοι, οὕτε ἐκ μόνου τοῦ ἔγῳ (τοῦ νοῦ), ως διξάζει ἡ Καντιανὴ φιλοσοφία, ἀλλ' ἐξ ἀμφοτέρων (πρᾶλ. καὶ Leop. Besser, Was ist Empfindung? S. 26).

Τὸ ἀντικείμενον προέρχεται μὲν ἀπὸ τῆς συνθέσεως ταύτης διὰ τοῦ ἔγῳ (τοῦ νοῦ), διότι ὁ νοῦς ως δύναμις τοῦ συνδέειν a priori τὸ ποικίλον δεδομένων παραστάσεων εἰς μοναδικόν τι συνειδής (§ 181) (Kant, Crit d. r. Vern. phil. Bibl. S. 141), πρᾶλ. καὶ Mel-lin, Encyclop. Lex. der crit. Philosoph. Bnd. I. Abth. I. S. 325) ποιεῖ τὴν σύνθεσιν ταύτην καὶ διὰ ταύτης τὴν ὅλην τῶν ἐποπτειῶν εἰς ἐποπτείας, ὃς εἴτα ἐγγοεῖ ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ἀντικείμενον, ὅπερ ως αἰσθητὸν ἀλλ' οὕπω προσδιωρισμένον διὰ κατηγορουμένων καλεῖται φαινόμενον (πρᾶλ. Kant, Crit. d. r. Vern. Philosoph. Bibliothek. Bnd. II. (1881) § 1. S. 71), ἀλλὰ πάντοτε ἐπὶ τῇ βάσει δεδομένων (πρᾶλ. Ludwig Weis. Anti-Material. 1871. Bnd. I. S. 70—71. P. Asmus. Das Ich. und das Ding an sich, 1873, S. 3—12, (§§ 279—288)).

116. Θεμελιώδεις τύποι τοῦ ἔγῳ καὶ τοῦ οὐκεγῷ.

Πῶς δίδοται μορφὴ τοῦ αἴτιου τῆς διαθέσεως τοῦ ἔγῳ.

Μεταβολὴ τῆς διαθέσεως τοῦ ἔγῳ εἰς αἴσθημα, ἐποπτείαν,
παράστασιν παριστῶσαν τὴν εἰκόνα τοῦ αἴτιου αὐτοῦ.
Κατηγορίαι.

"Ἐν τε τῷ ἔγῳ δὲ ἐν τε τῷ οὐκεγῷ ὑπάρχουσι θεμελιώδεις συγγενεῖς τύποι τῶν δυνατῶν τρόπων τοῦ εἰναι ἥτοι μορφῶν καὶ σχημάτων τοῦ οὐκεγῷ ὑποκείμενοι τοῖς τυπικοῖς ὅροις τῆς ἐσωτερικῆς καὶ τῆς ἐξωτερικῆς αἰσθήσεως: τοῦ χρόνου καὶ τοῦ χώρου τοῦ μὲν ἔγῳ κενοί, τοῦ δὲ οὐκεγῷ πλήρεις· τοῦ περιεχομένου δὲ τῶν τύπων τοῦ οὐκεγῷ γενομένου περιεχομένου τῶν τύπων τοῦ ἔγῳ πολυειδῶς δρῶντος (§§ 112. 115), δίδοται μορφὴ τῷ αἴτιῳ τῆς διαθέσεως αὐτοῦ, τῷ φαινομένῳ οὖτω δὲ τὸ ἔγῳ τὴν πενταπλῆνην διάθεσιν, ἦν τὸ οὐκεγῷ ἐμποιεῖται αὐτῷ διὰ τῆς πενταπλῆς ἀφῆς ἥτοι διὰ τῶν πέντε αἰσθήσεων, μεταβάλλει διὰ τῆς εἰρημένης πολλαπλῆς αὐτοῦ ἐνεργείας (§§ 112. 115) εἰς αἴσθημα,

ἀντίληψιν, ἐποπτείαν, παράστασιν, ἔννοιαν, παριστῶσαν τὴν εἰκόνα τοῦ αἰτίου αὐτῆς, οἵτοι αὐτὸ τοῦτο κατὰ ποσὸν καὶ ποιόν.

Τοῦτο δὲ τὸ φαινόμενον, τὸ οὐκεγώ, ὑποβάλλει τὸ ἐγώ διὰ τοῦ νοῦ σὺν τῷ λόγῳ ὑπὸ ὠρισμένων ἀριθμῶν τύπους, τοὺς κοινῶς κατηγορίας καλουμένους, καὶ οὕτω προσδιορίζει αὐτὸ κατὰ τὸν ἡμέτερον τρόπον τοῦ γοεῖν ἀκριβῶς.

Τὸ τοιοῦτον δὲ φαινόμενον, τὸ χῶρον κατέχον καὶ τὸ τῆς τοῦ ἀδιαχωρήτου ἰδιότητος εὐμοιροῦν, ὑπάγω ὑπὸ μίαν καὶ μόνην κατηγορίαν τὴν τοῦ ἐνεργεῖν, ἐξ οὓς πηγάζουσι καὶ εἰς οὓς κατ' ἀκολουθίαν δύνανται νὰ ἀναγθῶσιν αἱ γνωσταὶ τῶν διαφόρων φιλοσόφων κατηγορίας (πρᾶλ. Fr. Kirchner, Log. S 114—130).

Ι ΙΙΙ. *Η διπλὴ διάθεσις προϋποτίθεται καὶ διπλοῦν αἴτιον.

Ἐπειδὴ δὲ τὸ ἐγώ ὑφίσταται διπλῆν διάθεσιν, καὶ οὴ κατάστασιν, διπλοῦν δέον νὰ εἶνε καὶ τὸ αἴτιον τῆς διαθέσεως ταύτης· καὶ δὴ τῆς μὲν 1ης αὐτὸ τοῦτο τὸ ἐγώ, τῆς δὲ 2ας ἔτερόν τι, τὸ οὐκεγώ.

Ἐκάτερον δὲ ἀποτελεῖ τὸ ἀντικείμενον τοῦ ὑφίσταμένου τὴν διάθεσιν ὑποκειμένου.

Τὸ ὑποκείμενον ὁ ἀμφοτέρων τῶν διαθέσεων τούτων εἶνε τὸ αὐτό: τὸ ἐγώ, τὸ δὲ ἀντικείμενον οὔ.

Διότι τῆς μὲν 1ης ὑποκείμενον καὶ ἀντικείμενον εἶνε τὸ αὐτό, τῆς δὲ 2ας διάφορον.

Περὶ τῆς διαφορᾶς δὲ τοῦ διπλοῦ αἴτίου τῆς τοῦ ἐγώ διπλῆς διαθέσεως καὶ καταστάσεως καὶ τῆς ἀντικειμενικῆς οἵτοι μεταφυσικῆς αὐτοῦ ὑπάρξεως καὶ γνώσεως τὸ ἐγώ εἶνε πεπεισμένον a priori διὰ τοῦ συγειότος. Διότι τὸ ἐγώ σύνοιδεν a priori, ὅτι ἐν μὲν τῇ 1ῃ περιπτώσει η μὲν ἀλλοίωσις καὶ η διάθεσις καὶ δὴ κατάστασις αὐτοῦ εἶνε συγγενής, αὐτοφυής, αὐτόγονος, αὐτότοκος, ἀρχική, τὸ δὲ ἀντικείμενον τῆς ἀλλοιώσεως καὶ τῆς διαθέσεως καὶ δὴ τῆς καταστάσεως αὐτοῦ αὐτὸ τοῦτο τὸ ἐγώ· ἐν δὲ τῇ 2ᾳ η μὲν ἀλλοίωσις καὶ δὴ διάθεσις αὐτοῦ ἔτερογενής, ἔτεροφυής, ἔτερόχονος, ἔτερότοκος, παράγωγος, τὸ δὲ ἀντικείμενον αὐτῆς ἔτερόν τι, τὸ οὐκεγώ.

Αἱ δύο δ' αὗται διαθέσεις καὶ δὴ καταστάσεις τοῦ ἐγὼ εἴχουσαι τὸ αὐτὸ μὲν ὑποκείμενον, ἵδιον δ' ἔκατέρα ἀντικείμενον, εἶνε διακεκριμέναι ἀπ' ἄλλήλων καὶ ἀδύνατον νὰ συγχυθῶσι· τὴν διάκρισιν ταύτην ἐπιβάλλει τὸ συνειδός, ἀρχικὴ καὶ a priori πρᾶξις τοῦ πνεύματος ὅν (Heinrich Ritter, Philos. Logik, S. 40).

Ι Ι Ζ. Τὸ οὐκεγώνπάρχει ἀδιαφιλονικήτως, ὑπάρχοντος τοῦ ἐγώ.

Διὸ εἰ τὸ ἐγὼ ἔδυσπλοτει εἰς τὸ ἑτεροσυνειδός καὶ δὴ εἰς τὸ ἀντικείμενον αὐτοῦ καὶ ἀπέρριπτεν αὐτὸ ώς ἀπατηλὸν φαινόμενον, θὰ ἔδει νὰ δυσπιστήσῃ καὶ κατὰ τοῦ αὐτοσυνειδότος καὶ ἐπὶ τέλους νὰ διαμφισθῇσῃ καὶ τὸ ἀντικείμενον, ἔκυτὸ τοῦτο, τὴν ἴδιαν ἔκυτοῦ ὑπαρξίαν.

Εἰ δὲ τὸ ἐγὼ ἔθεώρει τὸ αἴτιον τῆς ἑτεραλλοιώσεως καὶ ἑτεροδιαθέσεως: τὸ οὐκεγώ ώς αὐτὸ τοῦτο, τὸ τοιοῦτο θὰ ἦτο αὐθαίρετός τις ὑπόθεσις· καὶ θὰ ἦτο τοιαύτη τις ὑπόθεσις ἀναμφισθητήτως, διότι τὸ ἐγὼ δὲν ἔχει οὐδαμῶς συνείδησιν ἀρχικῆς αὐτοῦ ἐνεργείας παρχγούσης τὸ οὐκεγώ· τὸ δὲ ὑπὸ τοῦ ἀπολύτου ἰδανισμοῦ διξαζόμενον εἶνε ἀνακόλουθον· διότι διατὰ τὸ ἐλευθέρως ἐνεργοῦν ἐγὼ θὰ ἔδει νὰ θέσῃ αὐτῷ τούτῳ περιορισμούς, ἀφ' οὗ πᾶσα ἀναγκαιότης εἶνε ἡδη εὔθὺς ἐξ ἀρχῆς ὑπερνενικημένη ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ ἐνεργητικότητι τοῦ ὑποκειμένου: (πρβλ. καὶ A. Erhard, Metaph. 1845. S. 104—5). ὅθεν τὸ ἐγὼ συνῳδὰ τῇ ἔκυτοῦ φύσει βλέπει ἔκυτὸ ἡγαγκασμένον νὰ θεωρήσῃ τὸ αἴτιον τῆς ἑτεραλλοιώσεως καὶ τῆς ἑτεροδιαθέσεως: τὸ οὐκεγώ ώς δεῖδομένον τι ἀντικείμενον: ἀφ' ἐγὸς μὲν τῶν ἔκυτοῦ αἰσθημάτων, ἀντιλήψεων, ἐποπτειῶν καὶ παραστάσεων, ἀφ' ἑτέρου δὲ τῶν ἔκυτοῦ συναισθημάτων, δρμῶν καὶ ὄρεξεων καὶ βουλήσεως, καὶ κατ' ἀκολουθίαν ὡς τι, ὅπερ ὑπάρχει ἀνεξάρτητον μὲν ἀπ' αὐτοῦ, ἀλλὰ μεθ' οὗ γοεῖται ἐν ἀδιαλείπτῳ ἀλληλεπιδράσει· ὥστε δύναται καὶ νὰ ἀλλοιοῖται νὰ ἀλλοιώται ἢ ὅπερ ταύτη καὶ νὰ προσδιορίζῃ καὶ νὰ προσδιορίζηται ὑπ' αὐτοῦ (πρβλ. καὶ Krug, Philos. Lex. II. S. 490. Ludwig Weis, Anti-Materialismus, 1871. I. S. 79. 199).

**119. Τὸ ἐγὼ διὰ τῆς ἀναλύσεως τοῦ ἑαυτοῦ
συνειδότος γνωρίζει οὐ μόνον ὅτι τὸ
οὐκεγώ ἔστιν, ἀλλὰ καὶ τί ἔστι.**

Οὐσία καὶ φύσις τοῦ οὐκεγώ.

Οὗτω δὲ τὸ ἐγὼ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀναλύσεως τοῦ ἑαυτοῦ συνειδότος γνωρίζει, ὅτι οὐ μόνον τὸ οὐκεγώ ἔστιν, ἀλλὰ καὶ τί ἔστι· διότι ἀναλύον τὸ ἑαυτοῦ συνειδότης ἀναλύει ἀμέσως μὲν τὰς ἑαυτοῦ διαθέσεις, ἐμμέσως δὲ τὸ ἐμποιοῦν αὐτὰς αἴτιον.

Οὗτω δὲ τὸ ἐγὼ γνωρίζον ἀμέσως τὴν οὐσίαν καὶ φύσιν τῶν ιδίων αὐτοῦ διαθέσεων γνωρίζει ἐμμέσως τὴν οὐσίαν καὶ φύσιν τοῦ ἐμποιοῦντος αὐτὰς αἴτιον.

Καὶ οὐσίαν μὲν λέγων ἐννοῶ, τῶν μὲν διαθέσεων τοῦ ἐγὼ αὐτὴν τὴν ἀλλοίωσιν τῆς νευρίνης οὐσίας τῆς αἰσθητηρίου συσκευής καὶ τὴν ἀντίληψιν αὐτῆς, τοῦ δὲ αἴτιου αὐτῶν τὴν ιδιότητα τοῦ κατέχειν χῶρον τριχῇ διαστατὸν καὶ τῆς τοῦ ἀδιαχωρήτου ιδιότητας εὔμοιροῦν καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ιδιοτήτων τούτων ἀλλοίοιον καὶ δὴ διατιθέναι· φύσιν δὲ τῶν μὲν διαθέσεων τοῦ ἐγὼ τὴν τοιαύτην ἢ τοιαύτην ἀλλοίωσιν τῆς νευρίνης οὐσίας τῆς αἰσθητηρίου συσκευής καὶ τὴν ἀντίληψιν αὐτῆς, τοῦ δὲ αἴτιου αὐτῶν τὴν ιδιότητα τοῦ οὕτως ἢ οὕτως κατέχειν τὸν χῶρον τοῦτον καὶ κατ' ἀκολουθίαν τοῦ οὕτως ἢ οὕτως ἀλλοίοιον καὶ διατιθέναι (§ 139).

Τὴν οὐσίαν καὶ φύσιν ὅρα τῶν καθ' ἔκαστον ὄντων ἀποτελεῖ κατὰ τὴν ἐμὴν γνώμην τὴν μὲν 1ην αὐτὸ τὸ εἶναι, τὴν δὲ 2αν ὁ τρόπος τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ, ὁ τρόπος τῆς ὑπάρξεως τῶν ὄλικοπνευματικῶν ἀτόμων (πρβλ. θέσιν φιλοσοφ. 4. ἐν § 9 καὶ ἀνάπτυξιν αὐτῆς ἐν §§ 10—29).

**120. Τὰ ὄντα διαφέρουσιν ἀλλήλων
φύσει καὶ οὐκ οὐσίᾳ.**

Μία ἡ οὐσία...

Οὗτω δὲ τῆς διαφορᾶς τῶν καθ' ἔκαστον ὄντων γιγνωσκομένης ἐκ τῆς διαφόρου διαθέσεως τοῦ ἐγὼ, τῆς δὲ διαφόρου διαθέσεως τοῦ ἐγὼ πηγαζούσης ἐκ τοῦ διαφόρου τρόπου τῆς ὑπάρξεως τοῦ εἶναι,

τῆς συνθέσεως τῶν ὑλικοπνευματικῶν ἀτόμων, τὰ δύντα διαφέρουσιν ἀλλήλων φύσει καὶ οὐκ οὔσιᾳ· οὕτω δὲ ἡ οὔσια τῶν καθ' ἔκαστον δύντων εἶνε μία: τὰ ὑλικοπνευματικὰ ἀτομα, ἀτιγα γνωρίζουσι τὴν ἐαυτῶν ὑπάρξιν εἰς μὲν τὴν ἐσωτερικὴν αἰσθησιν ὡς τι νοοῦν, εἰς δὲ τὴν ἐξωτερικὴν ὡς τι ἐκτεταμένον χῶρον κατέχον (§ 24). Ὅστε ὁ ποικίλος συνδυασμὸς τῶν ὑλικοπνευματικῶν ἀτόμων γέννᾷ καὶ τὸν ποικίλον τρόπον τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἐμπείρου, ἐμμήρφου, εἶναι, τοῦ οὐκεγώ· ὁ δὲ ποικίλος τρόπος τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἐμπειρικοῦ εἶναι: ἐμποιεῖ τὴν ποικίλην διάθεσιν τοῦ ἐγώ.

Τοῦ δὲ ἐγώ διατίθεμένου ὑπὸ τοῦ οὐκεγώ μέσῳ τῶν αἰσθητηρίων νεύρων, ἡ διάθεσις αὐτοῦ ἰδιάζει μᾶλλον τούτοις ἢ ἐκείνῳ· διὸ ἐν καὶ τὸ αὐτὸν ὅν: τὰ ὑλικοπνευματικὰ ἀτομα, τὸ ἐνεργεῖν, γνωρίζει τὴν ἐχυτῷ ὑπάρξιν ἵσαρθμως τοῖς αἰσθητηρίοις ὄργάνοις: τῷ ἀπτικῷ (ἀφῆ), τῷ ὀσφρητικῷ (ὀσφρήσει), τῷ γευστικῷ (γεύσει), τῷ ὀπτικῷ (όράσει) καὶ τῷ ἀκουστικῷ (ἀκοῆ), καὶ δὴ, 1ον διὰ μὲν τῆς θράσεως ὡς φῶς, καὶ δι' αὐτοῦ ὡς χρῶμα καὶ δὴ ὡς σχῆμα, μορφή, 2ον διὰ δὲ τῆς ἀκοῆς ὡς ἥχος, 3ον διὰ δὲ τῆς ὀσφρήσεως ὡς ὀσμή, 4ον διὰ δὲ τῆς γεύσεως ὡς χυμός, καὶ 5ον διὰ τῆς κυρίας ἀφῆς ὡς πίεσις, ἀντίστασις, φραγμός, περιορισμός.

Ἡ πενταπλῆ δ' αὕτη διάθεσις τοῦ ἐμπειρικοῦ ἐγώ ἔχει τὴν ἐαυτῆς ἐνότητα ἐν τῷ καθαρῷ ἐγώ.

121. Τὸ ἐγώ γνωρίζει διὰ τῶν ποιοτήτων τὴν οὔσιαν καὶ φύσιν τοῦ οὐκεγώ.

Οἱ μόνοι παράγοντες πάσης γνώσεως τοῦ ἐγώ εἶνε τὸ ἐμμορφον εἶναι καὶ τὸ νοεῖν.

Ἡ συμφωνία τῶν ποιοτήτων καὶ τῶν ἐμποιούντων αὐτάς αἵτιων εἶνε γεγονός.

Ἐκ πάντων δὲ τῶν εἰρημένων ἐξάγομεν τάδε:

1ον ἐπειδὴ ἡ οὔσια τοῦ οὐκεγώ ἐμφανίζεται διὰ τῶν ποιοτήτων καὶ τῶν ἰδιοτήτων, αἵτινες εἶνε διαθέσεις καὶ καταστάσεις τοῦ ἐγώ ἐμποιούμεναι ὑπὸ τοῦ οὐκεγώ τοῦ ὡς ἐνεργεῖν (διατίθένται, ἀλλοιοῦν) ἐμφανίζομένου, τὸ ἐγώ γιγνώσκει δι' αὐτῶν καὶ ἐν αὐταῖς τὴν οὔσιαν καὶ φύσιν αὐτοῦ.

Ζον ἐπειδὴ τὸ πνεῦμα καὶ ἡ βίλη νοοῦνται ως ὑλικοπνευματικὰ ἄτομα, καὶ ἐπειδὴ ἐκ τοῦ ὀργανικοῦ συνδυασμοῦ τῶν ἀτόμων τούτων προκύπτει ἡ φύσις ἡτοι ἡ βαθμὸς ἐκείνη, ἐν ᾧ τὰ ὑλικοπνευματικὰ ἄτομα τροποποιούμενα καὶ οὕτως εἰπεῖν μετουσιούμενα ἐμφανίζουσι τὴν ἑαυτῶν ὑπαρξίν ὑπὸ τὴν μορφὴν τῶν ἑτερογόνων, ἑτεροτόκων διαθέσεων, παρισταμένων ὑπὸ τὴν μορφὴν τῶν ποιοτήτων καὶ τῶν ἴδιοτήτων τῶν ἐκτὸς ἡμῶν σωμάτων, ἡ διδοκασία, ὅτι οἱ μόνοι παράγοντες πάσης γνώσεως τοῦ ἐγὼ εἶνε α') τὸ ἐμπειρικόν, τὸ ἐμμορφαν, εἶναι: τὸ οὐκεγώ: β') τὸ νοεῖν: τὸ ἐγώ, εἶνε ἡ μόνη δύνατή.

Ζον Ἀποδεικτοῦ καὶ δὴ δεκτοῦ γενομένου, ὅτι αἱ ποιότητες καὶ αἱ ἴδιοτητες εἶνε ἑτερότοκοι, ἑτερόγονοι διαθέσεις τοῦ ἐγὼ ἐμποιούμεναι ὑπὸ τοῦ ἐμπειρικοῦ, ἐμμόρφου, εἶναι, ἐμφανίζομένου ως ἐνεργεῖν: ἡ συμφωνία τῶν ποιοτήτων (διαθέσεων καὶ καταστάσεων τῆς νευρίνης οὐσίας τῶν αἰσθητηρίων συσκευῶν, ὀργάνων: αἰσθημάτων, ἀντιλήψεων, ἐποπτειῶν, παραστάσεων) καὶ τῶν ἐμποιούμενων αὐτὰς αἰτίων: τοῦ ἐμπειρικοῦ, ἐμμόρφου, εἶναι, τῶν πραγμάτων καθ' ἑαυτά, τοῦ σχετικοῦ οὐκεγώ, εἶνε κατὰ τὸν ἡμέτερον τρόπον τοῦ νοεῖν γεγονός, ἅρα καὶ ἡ ὑπαρξία, οὐσία, φύσις καὶ γνῶσις αὐτοῦ.

Οὕτω δὲ τὸ ἐγὼ διὰ τῆς ἀναλύσεως ταύτης τοῦ ἑαυτοῦ συνειδότος εἰσδύεται εἰς τὴν γνῶσιν τῆς οὐσίας καὶ φύσεως ἑαυτοῦ τε καὶ τοῦ σχετικοῦ οὐκεγώ.

122. Τὸ ἐγὼ καὶ τὸ σχετικὸν οὐκεγώ κατ' ἀνάγκην κέκτηνται ἀπόλυτον οὐκεγώ, ὅπερ εἴνε οὐσίᾳ τε καὶ φύσει ἀπόλυτον ἐγώ.

Ἄλλὰ ὅντα οὐσίας καὶ φύσεως, οἷα ἡ αὐτοῦ τούτου καὶ τοῦ σχετικοῦ οὐκεγώ, δὲν εἴνε δυνατὸν νὰ εἴνε ἀναίτια καὶ δὴ ἀπόλυτα, διὸ ἀναγκάζεται νὰ θεωρήσῃ αὐτὰ ως αἰτιατὰ καὶ ως τοιαῦτα κείμενα ἐν τινὶ ἀναίτιῳ καὶ δὴ αὐταιτίῳ αἰτίᾳ.

Τὴν ἀναίτιον δὲ καὶ ως τοιαύτην ἀπόλυτον ταύτην αἰτίαν, ἥν τὸ φιλοσοφοῦν ἐγὼ κατὰ τὰ εἰρημένα ὅτε πεπερασμένον ἀδυνατεῖ μὲν νὰ κατανοήσῃ, εἴνε δὲ ἡναγκασμένον (§ 8) ὑπὸ τῆς ἑχουτοῦ φύσεως ἵνα θῇ, τίθησιν ως προσωπικήν.

Τίθησι δὲ αὐτὴν τοιαύτην κατ' ἀπόλυτον λογικὴν ἀναγκαιότηταν διότι κατὰ τὴν ἐμὴν ἐπιστημονικὴν πίστιν καὶ φιλοσοφικὴν ἀρχὴν τὸ οὐκεγώ ὃν ἀπὸ οὐσίας καὶ φύσεως οἶον τῷ φιλοσοφοῦντι ἔγὼ παρίσταται μόνον τοιαύτης τινὸς αἰτίας, ἐγὼ τινος, θὰ ἡδύνατο νὰ εἴνε προξόν. Διὸ δυοῖν θάτερου κατ' ἀνάγκην ἡ ἀπόλυτος αὐτοῦ αἰτία—διότι κατ' ἀνάγκην κέχτηται τοιαύτην, ἕτε τοῦ αὐταιτίου αὐτοῦ ἀποκλειούντος, καθὼς εἴρηται, ὑπὸ τῆς οὐσίας καὶ φύσεως αὐτοῦ—εἴνε ἡ ἀπόλυτον ἔγὼ ἡ πεπερασμένον ἔγω, μέσον τι, τρίτον τι, κατὰ τὰ εἰρημένα, δὲν δύναται νὰ εἴνε.

'Αλλὰ τὸ δεύτερον ἀποκλείεται, διότι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τὸ οὐκεγώ ὡς προϊὸν ἔγὼ πεπερασμένου καὶ δὴ μόνον ἐν αὐτῷ ἴδεωδῶς κείμενον δὲν ὑφίσταται ἐξ ἀντικειμένου. 'Ἐπειδὴ δ' ὅμως ὑφίσταται, ώς προαποδέδεικται, εἴνε κατὰ σιδηρᾶν λογικὴν ἀκολουθίαν τὸ πρῶτον.

"Ἄρα ἡ αἰτία τοῦ σχετικοῦ οὐκεγώ εἴγε ἀπόλυτον οὐκεγώ, ὅπερ εἴνε οὐσία τε καὶ φύσει ἀπόλυτον ἔγω, τοῦτο δὲ τὸ ἀπόλυτον ἔγω εἴνε ὁ Ζῶν Θεός.

ΤΜΗΜΑ Β'.

ΠΡΟΒΛΗΜΑ I.

«ΥΠΑΡΧΕΙ «ΤΙ» ΕΚΤΟΣ ΤΟΥ ΕΓΩ ΚΕΙΜΕΝΟΝ;»

“Υπαρξεις και γνῶσεις του αχετικοῦ ούκεγω 22 123—348.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

Περὶ πραγματικότητος καὶ ἀντικειμενικῆς ύπάρξεως αὐτῆς.

22 123—129.

123. Ἡ πραγματικότης.

Τὸ πρώτην πραγματικότητα ἐννοῶ τὸ ἔμμορφον εἶναι σὺν τῇ ἀπολύτῳ αὐτοῦ αἰτιότητι ἢτοι τὸ ἐγώ καὶ τὸ ούκεγώ σχετικόν τε καὶ ἀπόλυτον (πρβλ. καὶ Fr. Kirchner Log. S. 3).

Τούτων δὲ ἡ ὑπαρξεις τοῦ μὲν ἐγώ εἶνε αὐταπόδεικτος· διότι τὸ νοοῦν προϋποτίθησιν ἀναγκαῖως, ἄνευ δρῶν, τὸ εἶναι, τὴν ὑπαρξειν· διότι εἰ μὴ ὑπῆρχεν οὐκ ἐνόει (πρβλ. Fr. Kirchner, Metaph. S. 43—44. Appelt, Met. S. 321—2 ἐν ὑποσημ. Heinrich Ritter, Geschichte der Philosophie Theil 6. S. 205. u. f. Fr. Harms, Die Philos. in ihrer Geschichte, Erster Theil. S. 206—7. 231. Josef Müller, System der Philosophie, S. 3—7. 8—10)· τοῦ δὲ ούκεγώ σχετικοῦ τε καὶ ἀπολύτου οὗ.

Ἀπόδειξις δὲ τοῦ λυπηροῦ τούτου φαινομένου εἶνε ἡ σίκτρα πλάνη τοῦ ἀπολύτου ἰδανισμοῦ, δοξάζοντος, ὅτι τὸ φαινόμενον τοῦτο, ὅπερ καλεῖται κόσμος, εἶνε πλάσμα τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, ὅπερ εἶνε ἡ μόνη οὐσία, ὅπερ εἶνε η καθόλου αἰτία, ἐξ ἣς τὸ πᾶν προέρχεται, πρὸς ἣν τὸ πᾶν ἐπανέρχεται ως κέντρον ὅμοι καὶ περιφέρεια· κατ' ἀκολουθίαν δὲ κατ' αὐτὸν ἀπόλυτος τοῦ κόσμου αἰτία ως οὐσία, ως ὅν συγειδός ἐαυτὸν δὲν ὑφίσταται· ἀπόλυτον δὲν εἶνε ἡ ἀρμονία συμπάντων τῶν πνευμάτων (22 317. 318).

319—325), (πρβλ. Σπυρ. Κόμνον, πρόδρομος τῆς φιλοσοφίας σ. 109. O. Flügel, Die Probleme der Philosophie κτλ. N. 64. 65. S. 95—97. H.v. Schöler, Kritik der wissenschaftlichen Erkenntnisse, S. 162).

124. Ζήτημα, ἐὰν ὁ ὑπάρχων κόσμος ἔχῃ ἀντικειμενικήν πραγματικότητα.

Ἡ ἀντικειμενικὴ ὑπάρξις αὐταπόδεικτος ὡς ἡ τοῦ ἐγώ.
Λύσις τοῦ ζητήματος καὶ διὰ συλλογισμοῦ.

Ἐκ τῶν εἰρημένων δὲ γίγνεται δῆλον, ὅτι, ἐὰν αἱ ἐκ τῆς αἰσθήσεως παραστάσεις μαρτυρῶσιν ὅντως ἔξωτερικόν τι ἀνεξάρτητον τοῦ ἐγώ, ἐὰν ἡ συγείδησις, ἡ αἰσθησις, ὁ νοῦς καὶ ὁ λόγος δύνωνται νὰ βεβαιώσωσι τὸ ἐγώ περὶ ἀντικειμενικῆς ὑπάρξεως τῶν ὅντων δὲν εἶνε ἀπολύτως ἀναμφισβήτητον (πρβλ. Josef. Müller, System der Philos. S. 10—11. 32). Τὸ ζήτημα τοῦτο, ὅπερ δὲν ὑπάρχει διὰ τὸν κοινὸν ἀνθρωπὸν, ὑπῆρξεν ἀντικείμενον φιλοσοφικῶν συζητήσεων καὶ ἐρίδων κατὰ τε τὴν ἀρχαίαν κατὰ τε τὴν νέαν ἴστορίαν τῆς θεωρίας τῆς γνώσεως (πρβλ. Π. Βραΐλαν. Θεωρ. καὶ πρακτικῆς φιλοσοφίας στοιχεῖα, σ. 24).

Ἄπορῶ δ' ἀληθῶς καὶ ἔξισταμαι πῶς τὸ ἐγώ ἔφθασεν εἰς τοιοῦτον σημεῖον, ὥστε νὰ θῇ ὑπὸ ἀμφιθολίαν καὶ δὴ ἀμφισβήτησιν τὴν ὑπάρξιν τοῦ οὐκεγώ χωρὶς νὰ ὑποπτεύσῃ, ὅτι οὕτως οὐ μόνον διεσείετο ἡ βάσις ἐαυτοῦ ἀλλὰ καὶ τέλεον ἦρετο. Ἀληθῶς εἶνε μὲν ἀκατάληπτον καὶ δὴ ἀνερμήνευτον πῶς τὸ ἐγώ γνωρίζει τὸ οὐκεγώ κατὰ ποσὸν καὶ ποιὸν (πρβλ. H. Wolff. Specul. u. Phil. II. S. 191), ἀλλὰ γνωρίζει οὕτως ὡς γνωρίζει τὴν ἐαυτοῦ ὑπάρξιν. Ἐὰν δ' ἐνυπάρχῃ δυσκολία ἐν τῇ γνώσει τῆς ὑπάρξεως τοῦ οὐκεγώ, τοιαύτη δυσκολία ἐνυπάρχει καὶ ἐν τῇ γνώσει τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἐγώ. Ἡ συγείδησις, ἐν ᾗ ἔχουσι τὴν ἐνότητα αὐτῶν αἱ τε γνωστικαὶ καὶ κινητικαὶ δυνάμεις, μαρτυροῦσσα διὰ τινος ἀμέσου γνώσεως ἰσχυροτέρας καὶ προγενεστέρας παντὸς συλλογισμοῦ περὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἐγώ συμμαρτυρεῖ συγχρόνως καὶ περὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ οὐκεγώ (πρβλ. Brentano παρὰ Josef Müller, Syst. d. Phil. S. 13. H. Ritter, Log. und Met. I. § 139. S. 177—9.).

J. H. Abicht Philos. d. Erkenntnisse I. § 86. S. 89—91).

'Εὰν δὲ ή ὑπαρξίες τοῦ ἐγώ εἶνε αὐταπόδεικτος, καὶ εἶνε ὅντως (Wolff, Specul. u. Philos. II. S. 236), εἶνε καὶ ή τοῦ οὐκεγώ.

'Εὰν δὲ ή ἄμεσος μαρτυρία τῆς συνειδήσεως, τῆς αἰσθήσεως, τοῦ νοῦ καὶ τοῦ λόγου εἶνε ἀνεπαρκής, ἀνεπαρκής εἴη δὲν ἀναμφισβητήτως καὶ περὶ παντὸς ἔτέρου ἐσωτερικοῦ γεγονότος καὶ περὶ πάσης ἄλλης ἐσωτερικῆς ἐννοίας.

Διό, ἔὰν ἀρθῇ ή συνειδήσεις, ή αἰσθήσεις, οὐ νοῦς καὶ οὐ λόγος, συναίρεται ἐν ταύτῳ κατ' ἀπόλυτον ἀναγκαιότητα καὶ πᾶν εἰδέναι καὶ δῆ, καὶ αὐτὴ ή αὐτογνωσία (πρβλ. καὶ Π. Ἀρι. Βράτλων, ἔνθ' ἀν. σ. 24—6).

'Ἐκ τῶν ηδη εἰρημένων γίγνεται δῆλον, ὅτι ή ὑπαρξίες τοῦ οὐκεγώ εἶνε αὐταπόδεικτος ως τοῦ ἐγώ (§ 123).

'Εὰν ὑπάρχῃ ἐγώ, ὑπάρχει καὶ οὐκεγώ· διότι αὐτὸς εἶνε συγχρόνως ἐγώ καὶ οὐκεγώ (πρβλ. Kirchner, Metaph. S. 43—5. 219. H. Wolff, Specul. u. Phil. II. S. 84).

'Ἐπειδὴ ὅμως ὑφίσταται τὸ ζῆτημα, ᾧ ἐπιχειρήσωμεν καὶ ήμεῖς τὴν λύσιν αὐτοῦ διὰ συλλογισμοῦ· διότι πᾶσα ἀπόδειξίς γίγνεται διὰ συλλογισμοῦ. Τὰς ἀρχὰς δὲ καὶ τοὺς νόμους τοῦ συλλογισμοῦ νὰ μὴ ἀναγνωρίσωσι δὲν δύνανται καὶ αὐτοὶ οἱ σκεπτικῶτεροι τῶν φιλοσόφων· διότι καὶ αὐτοὶ προβαίνουσιν εἰς τὴν ἀπόδειξιν τῆς ἑαυτῶν ἀμφιβολίας διὰ συλλογισμοῦ καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἔὰν οὐ συλλογισμὸς μὴ ἴσχυῃ δι' ήμᾶς πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ὑπάρξεως τοῦ οὐκεγώ, δὲν ἴσχύει οὐδὲ διὰ τοὺς σκεπτικοὺς πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ ἑναντίου (πρβλ. καὶ Ludw. Busse, Philosophie und Erkenntnistheorie. Erste Abtheilung S. 7—13).

125. Κοινὴ ὁμολογία πάντων τῶν φιλοσοφικῶν συστημάτων καὶ τῶν ἰδανικῶν περὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ οὐκεγώ.

Tις ή αἰτία τῶν ἐν τῷ ἐγώ ἀναμφισβητήτων ὑπαρχόντων αἰσθημάτων.

Λοιπὸν ὑπάρχει αἰτία καὶ ἀποτέλεσμα κατὰ πάντα τὰ φιλοσοφικὰ συστήματα καὶ αὐτὰ τὰ ἰδανικά (πρβλ. N. Κοντζιᾶν, Εὐρ. Ιστορ.

τῆς φιλ. 1. σ. 16. Berkeley, Ueber die Principien der menschlichen Erkenntnise (Philosoph. Bibliothek, 12. Bnd.) §§ 3. 4. 7. S. 22—3 καὶ 24 καὶ § 35 S. 38. Schopenhauer, Welt als Wille und Vorstellung, I. 3. II. 3. Fr. Kirchner, Metaph. S. 41—23 καὶ σχέσις μεταξύ αὐτῶν κατ' ἀκολουθίαν.

Ἡ φύσις τῆς σχέσεως αὐτῶν: τῆς αἰτίας καὶ τοῦ ἀποτελέσματος.

‘Τηράρχει νοοῦν ὑποχείμενον· ὑπάρχουσιν ἐν τῷ νοοῦντι ὑποχείμενῳ αἰσθήματα, παραστάσεις, ἔννοιαι, ἰδέαι κατὰ πάντα τὰ φιλοσοφικὰ συστήματα (πρβλ. H. Ritter Log. « Met. I. § 6 S. 3, καὶ § 137. S. 176. H. Wolff Specul. u. Philos. II. S. 236. I. H. Abicht, Philosophie der Erkenntnisse II. Theil. §. 11. 3. 367. u. § 12. S. 367—8. Βεν. Λεσβικ. μεταφ. σ. 215).

Τὰ αἰσθῆματα δ' αἱ παραστάσεις, αἱ ἔννοιαι καὶ αἱ ἴδεαι εἶναι ἀποτελέσματα κατὰ πάντα τὰ φιλοσοφικὰ συστήματα· τίς δ' εἴναι ἡ αἵτία αὐτῶν ώς τοιούτων; εἶναι αὐτὸς τὸ ὑποκείμενον ἢ ἕτερόν τι ἐκτὸς αὐτοῦ κείμενον; (πρβλ. Heinr. Ritter. Log. u. Metaph. I. §. 137. S. 176. Βεν. Λεσβ. μεταφ. σ. 215).

126. Πόσαι ὑποθέσεις εἴνε δυναταὶ περὶ τούτου, καὶ τίνες;

Τρεῖς διποθέσεις εἶναι δυναταὶ περὶ τούτου, αἵδε·

I. Κατὰ μὲν τὸν μυστικὸν ἴδαισμὸν (πρᾶλ. Andr. Erhard, Metaph. §. 12. S. 9.) (τοῦ Berkeley καὶ τοῦ Collier) ὁ Θεὸς (πρᾶλ. Erhard, Met. S. 105. Rixner, Gesch. der Philos. III. S. 132—4).

II. Κατὰ δὲ τὸν λογικὸν ἴδαισμόν (Erhard, Met. §. 12. S. 8) (τοῦ Fichte) τὸ ἕγώ=τὸ νοοῦν ὑποκείμενον (πρᾶλ. Rixner, Geschichte der Philosoph. III. S. 143—7. Andr. Erhard. Metaph. 104—5).

III. Κατὰ δὲ τὸν πραγματισμόν· τὴν μαρτυρίαν καὶ τῶν αἰσθήσεων καὶ τοῦ νοῦ καὶ τοῦ λόγου βασιζομένην ἐπὶ τῆς συγειδήσεως, εἰς ὃν ἀνήκουσι τὰ πραγματικὰ συστήματα: ὁ ὑλισμός καὶ

φυσικισμὸς (Erhard, ἔνθ' ἀν. § 12 S. 7—8), τὰ δυαδικά : ὁ ἐμπειρικὸς (Erhard. S. 9) καὶ ὁ θεωρητικὸς δυασμὸς (Erhard. S. 10), ὁ θεωρητικὸς πραγματισμὸς (Erhard. S. 10) καὶ ὁ θεωρητικὸς ἴδαινισμὸς (Erhard. S. 10—11). τὰ ἴδαινικο-πραγματικὰ συστήματα (Erhard. S. 11), τὸ σύστημα τῶν ἴδεῶν τοῦ Πλάτωνος (Erhard. S. 11—12), τὸ τῶν μονάδων τοῦ Leibnitz (Erhard. S. 12) καὶ τὸ τῆς ταυτότητος τοῦ Schelling (Erhard. S. 13). (πρᾶλ. Kirchnr, *Metaph.* s. 91.) «τι» ἐκτὸς τοῦ ἑγώ, τοῦ νοοῦντος ὑποκειμένου, καθ' ἑαυτὸν κείμενον ἦτοι τὰ λεγόμενα σώματα (πρᾶλ. καὶ Βεν. Λεσβ. μεταφ. σ. 209—211. Andr. Erhard, *Metaphys.* S. 7. 9—10 καὶ 11—16).

127. Οἱ λόγοι.

I. Τοῦ μὲν μυστικοῦ ἴδαινισμοῦ (τοῦ Berkeley καὶ τοῦ Collier), ὅτι εἶναι οὐ Θεός εἶνε 1) ἡ ὑπαρξίας τοῦ ἑγώ 2) ἡ ἀκαταληψία τοῦ οὐκεγώ δι' ἔλλειψιν μέσων κρίσεων (πρᾶλ. Βεν. Δέσποιν, μεταφ. σ. 100—101. 209).

II. τοῦ δὲ λογικοῦ ἴδαινισμοῦ (τοῦ Fichte καὶ λοιπῶν ἴδαινικῶν), ὅτι εἶνε τὸ ἑγώ, τὸ νοοῦν ὑποκείμενον 1) τὸ ἀναπόδεικτον τῆς ὑπάρξεως τοῦ Θεοῦ διὰ μόνης τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἑγώ (421—4), 2) ἡ ἀκαταληψία τοῦ οὐκεγώ ὑπὸ τοῦ ἑγώ (πρᾶλ. Fichte, *Sämmtliche Werke. Die Bestimmung des Menschen*, Bnd II.—Chr. A. Thilo, *Geschichte der Philosophie. Theile II.* §. 73. S. 256—260) δι' ἔλλειψιν μέσων κρίσεων (πρᾶλ. Herm. Wolff, *Spec. u. Philos.* II. S. 203—4. Βεν. Δέσπ. Μετ. 100—1. 209. Wundt, *Grundzüge*, I. S. 3).

III. Τοῦ πραγματισμοῦ, ὑλισμοῦ καὶ φυσικισμοῦ, ἐμπειρικοῦ καὶ θεωρητικοῦ δυασμοῦ, τοῦ θεωρητικοῦ πραγματισμοῦ καὶ θεωρητικοῦ ἴδαινισμοῦ, ὅτι εἶνε «τι» ἐκτὸς τοῦ ἑγώ κείμενον, εἶνε οντὸς ἡ ὑπαρξίας τοῦ ἑγώ, ἥτις προϋποτίθεται κατὰ σιδηρᾶν λογικὴν ἀνάγκην τὴν ὑπαρξίαν τοῦ οὐκεγώ· διότι ἡ ὑπαρξίας τοῦ ἑγώ σκευε τῆς τοῦ οὐκεγώ ὑπάρξεως εἶναι ἀπολύτως ἀδύνατος· οὐν ἡ ὑπαρξίας τῶν ἐν τῷ ἑγώ αἰσθημάτων, παραστάσεων καὶ ἐννοιῶν· διότι θὰ ἥτο ἀπολύτως ἀδύνατος ἡ ὑπαρξίας τῶν μὲν ἐννοιῶν σκευε τῶν

παραστάσεων, τῶν δὲ παραστάσεων ἄνευ τῶν αἰσθημάτων, τῶν δὲ αἰσθημάτων ἄνευ ἐρεθισμοῦ καὶ δὴ διαθέσεως τῶν αἰσθητηρίων κεντρομόλων γεύρων, τῶν αἰσθητηρίων ὄργάνων καὶ τοῦ ἐρεθισμοῦ καὶ δὴ διαθέσεως τῶν αἰσθήσεων ἄνευ τοῦ οὐκεγώ (πρβλ. Herm. Wolff, ἔνθ' ἀν. II. S. 191—206. Heinrich Ritter, Log. u. Metaph. I. §. 145. σημ. S. 189. Josef Müller, System d. Philos. S. 48). διότι τὰ ἐν αὐτῷ αἰσθήματα, παραστάσεις καὶ ἔννοιαι τὸν δίδονται τῷ ἐγώ καὶ δὲν ἐξαρτῶνται ἐκ τῆς αὐτενεργείας αὐτοῦ· Ζενὸν δὲ μπαρζεῖς αὐτῶν ἐνώπιον τῆς ψυχῆς, τοῦ νοοῦντος ὑποκειμένου, ἡ ζωηρὰ αὐτῶν παρουσία, δὲν ἐξαρτᾶται ποσῶς ἐκ τοῦ βούλεσθαι αὐτῆς, ἀλλ' ἐκ τῆς ἀνοίξεως ἡ κλείσεως τῶν αἰσθητηρίων αὐτῆς ὄργάνων· Ζενὸν γενῶνται ἄνευ ἐσωτερικῆς προπαρασκευῆς καὶ ἐξαφανίζονται ἄνευ διασκεδάσεως αὐτῶν εἰς τὸ κενὸν αἴφγιδίως καὶ οὐχὶ βαθμηδόν· Ζενὸν παρίστανται ἐν τῷ χώρῳ ἐν ὥρισμένῃ θέσει ὡς ἐμπεπηγυῖαι ἐν αὐτῇ (πρβλ. J. C. G. Werdermann, Kurze Darstellung der Philos. S. 141.— Heinrich Ritter, philos. Log. S. 24).

Ι 28. Θ πραγματισμός.

Κατὰ τὸν πραγματισμὸν λοιπόν, σύτινος πᾶσα δυνατὴ μορφὴ δύναται νὰ ὑπαχθῇ ὑπὸ δύο μόνον: τὸν ἐμπειρισμὸν καὶ τὸν ὄρθιογισμὸν, αἵτια τῶν αἰσθημάτων καὶ τῶν παραστάσεων τῶν κειμένων ἐν τῷ ἐγώ εἶτε ἐν τῷ κεντρικῷ νευρικῷ συστήματι, ἐν τῇ φλοιούδει φαιδρᾷ σύσίᾳ τῶν ἡμισφαιρίων τοῦ προσθίου ἐγκεφάλου, εἶτε ἐν τῷ περιφερικῷ νευρικῷ συστήματι, ἐν τῇ νευρικῇ σύσίᾳ τῶν αἰσθητηρίων συσκευῶν, εἶνε «τι» ἐκτὸς τοῦ ἐγώ κείμενον, χῶρον τριχῆς διαστατὸν κατέχον καὶ τῆς τοῦ ἀδιαχωρήτου ἰδιότητος εὔμοιροῦν.

Καὶ ὅτι μὲν αἱ ἡμέτεραι παραστάσεις εἶνε ἀποτελέσματα ἐξωτερικῶν ἀντικειμένων, συμφωνοῦσιν ἀμφότεραι αἱ ἐπόψεις τοῦ πραγματισμοῦ, ὃ τε ἐμπειρισμὸς ὃ τε ὄρθιογισμός, ὅτι δὲ ὅμως ἐκεῖναι παριστῶσι ταῦτα ἀκριβῶς ἢ τοι δὲν ἀνταποχρίνονται ἐκεῖναι τούτοις ἀκριβῶς διαφωνοῦσιν.

Ἐκατέρα δὲ τῶν ἐπόψεων τούτων εὑρεθεῖσα πρὸ τοῦ ἀκαταλή-

πτου κατέφυγεν ώς ἡν ἐπόμενον εἰς ὑποθέσεις. Ἐθεωρήθησαν δὲ ἐν ἑκατέρᾳ ἐπόψει: ώς δύναται ὑποθέσεις 5 καὶ κατ' ἀκολουθίαν αἱ πᾶσαι 6.

Αἱ 6 δὲ ὑποθέσεις τοῦ πραγματισμοῦ περὶ τῆς σχέσεως τῶν ἡμετέρων παραστάσεων πρὸς τὰ παριστάμενα ἔξωτερικὰ ἀντικείμενα εἶνε αἵδε :

I. αἱ 3 τοῦ ἐμπειρισμοῦ :

1) αἱ ἡμέτεραι παραστάσεις εἶνε εἰκόνες τῶν ἔξωτερικῶν ἀντικειμένων (**Locke**).

2) αἱ ἡμέτεραι παραστάσεις συμφωνοῦσι μὲν πρὸς τὰ πράγματα κατὰ ποσόν, ἀλλὰ διαφωνοῦσι κατὰ ποιόν (**Helmholtz**).

3) αἱ ἡμέτεραι παραστάσεις εἶνε μὲν διάφοροι ἀπὸ τῶν πραγμάτων μάλιστα **toto coelo**, ἀνταποκρίνονται ὅμως πρὸς αὐτὰ πιστῶς (**B. Erdmann**).

II. Αἱ 3 τοῦ ὄρθιογισμοῦ :

1) αἱ ἡμέτεραι παραστάσεις παρὰ τὴν ἑαυτῶν ἀνεξάρτησίαν ἀπὸ τῶν πραγμάτων εἶνε πιστὰ ἀπεικονίσματα αὐτῶν (**Leibnizt**).

2) μόνον αἱ μορφαὶ τοῦ ἡμετέρου νοεῖν εἶναι ταυτοειδεῖς πρὸς τὰς μορφὰς τοῦ εἶναι (**Schleiermacher**).

3) αἱ ἡμέτεραι παραστάσεις θεωροῦνται οὐ μόνον ώς ἐντελῶς ἀνεξάρτητοι, ἀλλὰ καὶ ώς ἐντελῶς διάφοροι τῶν πραγμάτων καθ' ἑαυτὰ (**Kant**) (**πρβλ. Fr. Kirchner, Met. § 9. s. 91**).

Ἐκ τῶν 6 δὲ τούτων ὑποθέσεων τοῦ πραγματισμοῦ: τῶν 3 τοῦ ἐμπειρισμοῦ καὶ τῶν 3 τοῦ ὄρθιογισμοῦ, αἵτινες βεβαίως εἶνε συμπεράσματα προκειμένων θέσεων, προϊόντα μακρᾶς καὶ ἐπιπόνου μελέτης πνεύματων προνομιούχων καὶ διανοιῶν ὑπερφυσικῶν, δύναται τις εἰπεῖν, ὅτι τὸ ἐγώ διὰ μέσου τῶν αἰσθημάτων καὶ τῶν παραστάσεων αὐτοῦ γνωρίζει τὸ οὐκεγώ.

129. ‘Ὕπάρχει τι ἐκτὸς τοῦ ἐγώ ἀντικειμενικῶς κείμενον.

Τοῦτο τὸ «τι» δύναται τὸ ἐγώ νὰ γνωρίσῃ.

Ἐκ πάντων τῶν εἰργμένων γίνεται δῆλον, ὅτι ὑπάρχει ἐκτὸς τοῦ ἐγώ, τοῦ νοοῦντος ὑποκειμένου, «τι» ἐκτεταμένου, χῶρον τριχῆ